

EVANG. EGYZHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 „
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Egy szám ára 12 kr.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E B E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . . 8 frt
Fél oldal . . . 4 „
Negyed oldal . . . 2 „
Ennél kisebb . . . 1 „
Bélyeg külön 30 kr.

Hit.

Boldogok, akik nem láttak és hittek.
János ev. XX, 29.

Járunk-kelünk az élet tarka útján,
Vágyunk a végtelen felé vezet;
S eszünkbe jut, az évek messze futván,
Czélunk talán csalóka képzelet.
Hulló virág, letört remény borítja,
Amerre járunk, lépteink nyomát;
De im a hit fénylő sugárba vonja
Vágyó szívünket és nyugalmat ad.

Óh, hány van olyan, kinek hosszú élte
Sokáig néma, fájó szenvedés;
Ki várva-várja, gyötrő kinban égve:
Mikor jó végre a nagy ébredés?
De megnyíl ajka tiszta, hű imára,
Érzi a vallás édes vigaszát;
A hit, remény és szeretet sugára
Az elgyötörtnek uj nyugalmat ad.

S ha mindent tudni, értni új a vágyad,
S elédbe tűn a bántó véghatár;
Tovább a tudás már repülni fárad,
Az ész döbbenve féluton megáll;
Ha elárasztja bár titok homálya
A büszke tudás végtelen honát:
Fény támad gyorsan . . . a hit villanása!
S fáradt lelkednek ujra nyugtot ad.

S ki csalfa hirnév mezején bolyongva,
Elérhetetlen vágyakért hevül,
Ábrándja mind eloszlik rendre-sorra;
Ha hinni nem tud, könnyen elmerül.
A zöld babér elhervad nemsokára,
Amely övezte égő homlokát;
S tán könny sem inlul hívó szózatára . . .
A hit csupán az, ami nyugtot ad.

Hiszek; mert lelkem hinni készit vágya, —
Hiszek; mert szívem szeret és remél, —

Hiszek; mert Isten egy kicsiny paránya
Folyton munkálva lelkemben is él.
Hiszek remélve, hiszek tiszta vágygyal;
Mert érzem, hogy hívésem boldogit;
Hitemmel lelkem a magasba szárnyal,
S nem látom lenn az élet árnyait.

Ki szent hitét mélyen szívébe zárta,
Nem éri csalódás, nem éri bú;
A hit az élet üdve, boldogsága,
Örök virágból font friss koszorú.
Hirnév, tudás, — hit nélkül — csalfa álmok!
Csak elsorvasztják élted tavaszát.
Bejárhatod a végtelen világot:
Csupán a hit az, mi nyugalmat ad.

BÉRI MORAVCSIK GYULA DR

Gyurátz Ferencz dunántúli püspök két körlevele.

Tisztelendő Lelkésztárs Urak!
Testvérek a Krisztusban!

Tisztelettel tudatom, hogy miután a folyó december hó 10-én Győrött tartott rendkívüli egyházkerületi közgyűlésen a püspöki hivatalba beiktatva lettem; a hivatalos teendőket vezetését megkezdtem.

Az egyházkerületnek a püspöki állásra hívott megtisztelő bizalmáért köszönetemet nyilvánítom. Ugyanezen alkalommal az elfoglalt állásról üdvözlő jobbjomat nyujtom szeretett pályatársaimnak és kérem szíves támogatásukat a reám váró feladathoz.

Részemről mindenkor szemem előtt tartom Üdvözítőnk ezen intését: Egy a ti mestertek, a Krisztus, ti pedig mindnyájan testvérek vagytok.

Mint testvérek együtt munkálkodásra vagyunk hivatva Isten látható országának: az anyaszentegyháznak szolgálatában.

Sok munka vár itt. Egyházunkat, mely az üldözéseknek századokon át dult viharában annyit szenvedett; most új veszedelmes ellenségek fenyegetik. Itt a földhöz tapadt önzés, mely csak az anyagiakban keresi a boldogság egyedüli kútfejét s ezért botorul eltékozolja a lélek kincseit. Itt a hitközöny, a vallástalanság, mely hidegen tekint a buzgó elődök önfeláldozásával védett örökségre, sőt gunyolódva gázolja azt a forrást, a melyhez a hívő kebel lelki üdülésért siet. Továbbá minden lépten-nyomon, mint súlyos akadály gördül a szép, nemes czélok megvalósulásának útjába egyházunk örökölt anyagi szegénysége, s ennek folytán a verseny a kulturális téren a gazdagabb felekezetekkel mindig nehezebb lesz.

Mint a történet bizonyítja: a sors időnként megpróbál minden intézményt s a mi rajta a gyöngeség jelét mutatja, azt kérelhetlenül lerontja, de a mi benne igaz, isteni, az az ostrom tűzéből csak újabb fényel emelkedik ki. Épen ez a tudat, hogy templomaink az evangéliomnak védvái, hirdetői, az evangéliom pedig a valláserkölcsei igazságok kiapadhatlan kútfeje: tartja fenn reményünket egyházunknak biztos jövőjében.

Mint hajdan a római polgárt a vészkiáltás: „Hannibal ante portas!“ nem leverte, hanem új erőfeszítésre buzdította s a honszeretet a nemzetet a legválságosabb helyzethől is diadalra emelte: kell, hogy nálunk is a felismert bajok ne a csüggedést neveljék, hanem a lelkesedés tűzének élesztésére indítsanak.

És mikép reménylhetünk az akadályokon győzelmet, hogyan munkálhatunk közre a leghathatóbban egyházunk felvirágoztatásán? A multnak tanúsága szerint az intézményeket azon erő tartja fenn, a mely létre hozta őket. Egyházunk életfája mint talajból Isten szent igéjéből emelkedett. Az abból merített élő hit az erő, a melylyel létjogát kivívta. Törekedjünk felkelteni a hives kebelében az éhséget és szomjúságot a szent igék után s lelkesedéssel használjunk fel minden alkalmat ezek hirdetésére. Az ige, hol jól elkészített helyre hull, mint a jó mag, ma is meghozza az óhajtott gyümölcsöt. Nagy erőt hord magával, a mely hathatós „az érző és gondolkodó léleknek az izeknek és velőknek oszlásáig.“ Terjesszük ki figyelmünket arra is, hogy minden házban meglegyenek a legszükségesebb vallási könyvek, a melyekből a hívő a magába szállás óráin otthon is lelkiépülést

meríthet. Gondoskodjunk, hogy a családok nehézség nélkül juthassanak oly szellemi táplálékhoz, a mely a vallásos érzést nem sérti, sőt fejleszti. E gondoskodást megkönnyítik közelebb a Luthertársaság és a M. prot. irodalmi társaság vallásos irányú olcsó kiadványaikkal, melyeknek pártolását bizalommal ajánlom.

Örködünk a zsenge ifjuság egyházas és hazafias szellemben nevelése felett. Törekedjünk konfirmációra előkészítéssel s magával a konfirmáció ünnepélyel minél mélyebben bevésni a hitűséget a növendékek keblébe, s folytatólag az ismétlődő iskolában a vallásoktatás vezetésével ápolni a ragaszkodást az egyházhoz.

Munkálkodjunk azon, hogy a hittel együtt éljen, emelkedjék gyülekezeteinkben az evangéliomnak lelke: az igaz szeretet.

Erre kiváló mértékben tért nyit a „cura pastoralis.“ Gyakoroljuk buzgón, az apostol komolyságát a lelki atyai szelidséggel egyesítve keressük fel saját hajlékaikban is hiveinket. Ez által is alkalmat nyerünk arra, hogy a kapcsolatot a család és a templom között erősítsük, s egyuttal ébreszthesük a fogékonyságot az egyház szent céljai iránt. Törekedjünk népünk evangelizálásának feladatához minél többeket munkatársakul megnyerni. Ápoljuk azt a jólévi részvétet, a mely a rang, osztály korlátain felyül emelve közelebb hozza egymáshoz a hiveket az egyháznak: e hű édes anyának keblén. Szervezzünk, a hol csak arra alkalom nyílik, egyházunk szellemében működő jótékonycélu egyleteket, melyek a hitbuzgóságot emelve, a könnyörület samaritánusi munkáját végezve minden esetre nevelik az egyháznak a tagokra gyakorolt vonzó erejét. A közrészvétnek felélesztésével elérjük azt, hogy nem lesz hiveink körében seholy elhagyott gyermek, kit az inség megfoszthatna az iskolai nevelés jótéteményeitől, nem lesz oly sorsüldözött nyomorult, ki ne érezné az egyháznak gyámolító gondoskodását.

Az élő hitnek ily munkásságával emeljünk azt a védőfalat, melyen a fenyegető ellenségek hatalma megtörik. Hol a közbuzgóság híven ápoltatik s az istenfélelem bizonyosága a tiszta erkölcsi élet, hol a Krisztusnak áldott lelke: a szeretet él, s munkál, orvosolva a testi, lelki nyomort: ott az egyházat nem kell féltetni az idők zivataraitól. A benne élő hit a győzelem záloga, meri az apostol szerint: „az a diadal, mely e világot meggyőzi, a mi hitünk!“

Ügyeljünk fel gondosan egyházközségünk anyagi ügyeire is. Örkdjünk, hogy a jó rend a gyülekezeti háztartásban, a kedvező arány a bevételek, s kiadások között megmaradjon. Óvjuk a gyülekezetet hátralékok halmozódásától, a mi rendszerint félreértésnek, belviszálynak lesz szülője és bénítólag hat az egyháziasságra.

Melegen ajánlom — a hol még az egyházmegyékben nem volnának — lelkészi egyletek alakítását és pedig oly irányu munka programmal, a mely míg egyrészt a tudományos munkásságnak is tért enged: másrészt a gyakorlati életbe vágó fontosb kérdések tárgyalására is alkalmat szolgáltat.

Felkérem a lelkészi egyleteket közelebb a hívek lelki gondozása, vallásos iratok terjesztése, a gyámintézet és különösen a napirenden előtérbe lépett nőnevelő intézet ügyének beható tárgyalására. Szíveskedjenek ez iránt minél szélesb körben ébreszteni az érdekeltséget s az áldozatkészséget, mely az akadályokon diadalmaskodva, mielőbb pótolni fogja ezen fontos hivatásu intézet hiányát.

A Mindenható árássa ki mindnyájunkra atyai kegyelmét, hogy hű sáfároknak találtsunk az evangéliumnak ugy szóval mint cselekedettel hirdetésében és hogy mint együtt munkálkodó szolgatársak megtarthassuk a léleknek egységét a békeségnek köteléke által. Maradjon meg közöttünk az Ur szőlőjének munkásai között az egyetértés. Legyen szilárd bennünk a testvériség érzete, vezessen törekvéseinkben az egyházszeretet.

Tegyünk meg tőlünk telhetőleg mindent arra, hogy egyházunk ne a meghasonlás, visszavonás, hanem a hit és erkölemelő munkásság, a jó rend és haladás bizonyosságait mutathassa fel a világ előtt. „Annak pedig, a ki véghetlen bőséggel mindeneiket megeselekedhetik, feljebb hogy nem mint kérjük, vagy elménkbe befoghatjuk, annak legyen dicsőség az anyaszentegyházban a Krisztus Jézus által minden időben, mindörökké!”

Üdvözetem megújításával:

Magamat nagybecsű hajlamukba ajánlva Tiszteendő Lelkésztárs uraknak

Pápa, 1895. december 18.

testvérük a Krisztusban

GYURÁTZ FERENCZ,

püspök.

* * *

Igentisztelt Egyházközség!
Testvérek a Krisztusban!

Tisztelettel tudomásukra hozom, hogy dunántuli ág. hitv. ev. egyházkerületünk által püspökké választván, a folyó deczember hó 10-dikén Győrött a rendkívüli egyházkerületi közgyűlésen történt hivatalba iktatásom után a püspöki teendőket vezetését átvettem.

Midőn a szavazás eredményében nyilvánult bizalomért köszönetemet nyilvánítom s az új munkaterről őszinte üdvözetemet küldöm az egyházközségeknek: egyszersmind feladatom végzéséhez szíves támogatásukat kérem.

Mindnyájunkat munkára hív az Ur az ő szőlőjében: az egyházban. Mindenikünk hivatva van közrehatni az evangéliom szent elveinek az életbe átültetésén.

Élessze bennünk a ragaszkodást vallásunkhoz az a tudat, hogy ev. egyházunk az élő hitben, jelkiszabadságban, felvilágosodásban oly kincseket őriz, ápol, a melyeket a haladó emberiség nem nélkülözhet soha, mert csak ezek birtokában egyengetheti az utat a holdogabb jövőhöz: Isten országához. Táplálja iránta lelkesedésünket a multnak emléke, mely elmondja, hogy mennyit türtek, áldoztak elődeink, hogy számunkra biztosithassák a közös szent örökséget; az evangéliomot s a hit szabadságot!

Bizonyítsuk magunkat a buzgó atyák méltó utódainak. Tanusítsa mindenikünk háláját vallás-erkölesi életének hű dajkája iránt azon törekvéssel, hogy egyháziassága, köteleességtudata, áldozatkészsége serkentő például állhasson mások előtt. „Ne hagyjuk el a közöttünk levő gyülekezetet,“ sőt imádkozzunk emelkedéséért. Legyünk rajta, hogy benne sértetlen maradjon a béke oltára, szilárduljon a jó rend, hogy minden ház a templomnak előcsarnoka legyen, melynek lakói lélekben és igazságban imádják az urat. „A mint minden ember vette az ajándékot: a szerint sáfarkodjatok abból, mint az Isten különféle ajándékainak hű sáfárai. A ki szól, szólja mint Istennek beszédét, a ki szolgál, szolgáljon az Istentől adott ajándékok szerint, hogy mindenben dicsőíttessék az Isten a Jézus Krisztus által, kinek dicsősége és birodalma vagyon mind örökké.”

A világosságnak Atyja, kitől jön minden jó adomány, fedezze kegyelmének szent palástjával egyházunkat. Nyugodjék meg az ő áldása a gyü-

jekezetek vezéreinek s a hivek seregén. Ő tartsa meg egyházunkban, szívünkben a hitet, szeretetet, reményt, mind a mi Urunk Jézus Krisztus napjáig.

Üdvözetem megújításával az igen tisztelt Egyházközségnek

Pápa, 1895. december 18.

hive
GYURÁTZ FERENCZ,
püspök.

Vallásügyi tárgyalások az 1712-ki országgyűlésen.

ZILINSZKY MIHÁLYTÓL

(Folytatás.)

1712. márczius 8-án Okolicsányi Pál és Klesch János eperjesi tekintélyes polgár üdvözölték a Spanyolországból Bécsbe érkezett új királyt az egész evang. Status nevében.

Okolicsányi szükségét érezte annak, hogy magát személyesen is bemutassa, mint olyat, a ki ő felsége elődeinek bizalmából a béketárgyalások folytatásánál is működött, és aki az uralkodóház iránti hűségért sokat volt kénytelen szenvedni a lefolyt háborús időszak alatt. Most hitsorsosainak megbizásából sietett ide társaival együtt, hogy az ágostai és helvét hitvallásuaknak külön üdvözetét és hódolatát előterjeszthesse. Reményét fejezte ki arra nézve, hogy ő felsége a legközelebb tartandó országgyűlésen a vallás ügyét is el fogja intézni. Az evangélikusok, úgymond, imádkoztak ő felségének szerencsés megérkezéseért; most is imádkoznak a Megváltó nevében, hogy őt a bölcsesség és kegyelmesség lelkével erősítse nehéz hivatalának viselésére s ellenségei felett győzelemre vezesse. Az evangélikusoknak különösen két kérésük van hozzá: először az, hogy őket, mint hű alattvalóit királyi kegyelmébe fogadni, vallásuk szabadságában megtartani, s az erről szóló törvényeket, békekötéseket és kir. diplomákat másokkal is megtartani kegyeskedjék, hogy így az ország békéje megszilárdulhasson; másodsor az, hogy mivel tudják, miszerint némely kath. urak, jelesül pedig a plébánosok, mint eddig, ezután is üldözni és ő felsége előtt vádolni fogják, mielőtt határozatot hozna, kegyeskedjék őket is kegyelmesen kihallgatni. A többi kéréseket a már összehívott országgyűlésen fogják előterjeszteni. Most még csak arra kéri, hogy a felvidéki városok ügyében jelenlevő társa által benyújtandó kérelmet elfogadni kegyeskedjék.

E szavak után ő felsége Klesch felé fordult, aki a trónhoz közeledvén, jobb térdére leereszkedett s német beszéd kíséretében átadta a felvidéki városok kérelmét.

Erre ő felsége csendes, nyugodt hangon válaszol: Kegyelmesen hallottam azokat, melyeket úgy általában az Evangélikus rendek nevében, és különösen a városok nevében mondottatok. Kedvesen veszem üdvözlő szavaitokat; folyamodástokat meg fogok olvasni, és ami jogos, azt tenni is fogom. A többi lehetőleg az országgyűlésen fog elintéztetni. Egyébiránt maradok nektek és küldötteknek, hű alattvalóinknak, kegyelmes királyotok.

Két nappal később, vagyis márcz. 10-én az anya királynénál tisztelgett Okolicsányi néhány társával. Felmentvén az uralkodóházat ért gyászos eseményeket, örömét fejezte ki a felett, hogy fia Károly fogja átvenni a trónt. Idézi a zoltár azon szavait, hogy este gyász és szomorúság, reggel öröm következik. Üdvözlí őt, mint üdvözölte fiát, s kíván neki sok örömet; egyttal köszönetét fejezi ki a nehéz napokban iránta tanúsított kegyelméért. Reméli, ő felsége emlékezni fog még szolgálataira, melyeket mint Leopold és József küldöttje a béketanácskozmányoknál tett; emlékezni fog szenvedéseire és fiának sorsára, — és nem fogja tőle pártolását megvonni. Végül kijelenti, hogy reá nézve semmi sem lenne nagyobb kegyelem, mint az, ha fia, mint király a bevett három vallásra nézve a leendő országgyűlésen oly intézkedéseket tenne, melyeknek alapján, a kir. diplomák és országos törvények szerint a mindkét vallású evangélikusok is szabadon gyakorolhatnák vallásukat, s megvédelmeztetnének azon nyomorgatásoktól, melyeknek még mindig kitéve vannak. Méltóztassék — úgymond — elhinni, hogy a közbékek nem utolsó eszköze, sőt alapja az, ha a bevett vallások szabadsága mindeneknek és egyeseknek sértetlenül fentartatik.

Ezen beszéd után az anyakirályné Okolicsányihoz közelebb lépven, azt kérdezé: tud-e németül? Ez azonban hallgatott, mintha nem tudná, hogy mit kérdez tőle, mert azt szerette volna, hogy latin választ kapjon. A királyné zavarodottan nézett társaira, s újra kérdezte tőlük: tudtok-e németül? Ekkor Okolicsányi restelve mondá, hogy egy kicsit tud; pedig tökéletesen beszélt és irt németül.

Ezután a királyné németül mondá, hogy megértette a latinul mondottakat. Kedvesen veszi a részvétet és a köszönetet. Jól mondtátok, úgymond, hogy az isten ezen mi házunkat, és különösen engem, sok csapással és szomorúsággal látogatott meg. Még élénken él lelkemben férjem és fiam feletti gyászom emlékezete; de megnyugszom isten akaratóban, mert bizonyos, hogy mindnyájan halandók vagyunk. Az isten kegyelmes is volt házunk iránt és irántam, midőn Károly fiamat ő császári és királyi felségét vigasztaló segítőmmé tette. Ebből mindnyájan vigaszt remélhetünk; úgyszintén ön is, akinek hű szolgálatai jól ismeretesek előtttem. Jól tettétek, hogy császári és királyi fiannál

bemutattátok magatokat, aki előtt ezután is meg fogok rólatok emlékezni. Higgyétek, hogy érdekekben még Spanyolországba, én magam és mások is irtak fiannak; sőt már onnét való eljövele óta is beszéltem rólatok. Legyetek meggyőződve, hogy a mint én különös kegyelemmel viseltetem irántatok, úgy fiam is kiváló kegyelmét fogja irányotokban tanusítani. Higgyétek, hogy a vallás ügyében is folytonosan keresni fogja módját annak, miként lehetne ezt a nehéz kérdést helyesen elintézni. Én magam is hiszem, hogy ezen országgyűlésen lehetőleg úgy fog az ügy elintéztetni, hogy azzal ti is meg lesztek elégedve.*)

Az evangélikusok reméltek, valahányszor így biztató szavakat nyertek az uralkodóház tagjaitól; de csakhamar aggodalom szállotta meg lelkeiket, mikor a tényleges viszonyokat, a mindenfelől mutatózó ellenséges indulatot kellett tapasztalniok.

A királyi meghívó nem terjeszkedett ki részletekre. Csak annyit mondott, hogy Károly a császári korona felvétele után Magyarország királyául is meg akarja magát koronáztatni; és hogy az 1708-ban heterjesztett sérelmekre adandó kegyelmes válaszával kívánja a nemzetet megörvendeztetni.

A vármegyék és városok országszerte megválasztották követeket, s azokat a kellő utasításokkal látták el. Általában az volt a választó rendek kívánsága, hogy az ország törvényei, szabadságai és kiváltságai biztosíttassanak; hogy az új király mielőtt megkoronáztatnék, adja ki a szokott kir. hitlevelet, — és orvosolja az ország sérelmeit. Biharvármegye azt is utasításul adta követeknek, hogy a Magyarország és Erdély közötti határ megállapíttassék; hogy az egyházi férfiak világi hivaltalt ne viselhessenek; hogy az esküforma akképen szövegeztessék, hogy azt bármely vallású emberek elfogadhassák, és hogy ennél fogva az országalakók emiatt sem a bírák, sem a káptalanok által ne zaklattassanak. Végre a nép terheinek könnyítése, a birtokviszonyok rendezése, a kereskedelem előmozdítása, a katonaság fegyelmezése szintén sürgetőleg követeltetett.

A protestans lakosságú városok nagy súlyt fektettek a vallás kérdésére. Így például Sopron városa márcz. 10-én kiállított utasításban részletesen előszámlálja, hogy követei, kik mellé az evangélikus vallás védelmére még öt polgárt küld ki.**) mit tegyenek a vallás-szabadság védelmére.

*) *Nomine Status Evangelici. Die 8 Martii Anno 1712. in Augusta Dome, Paulus Okolicsányi, cum Joanne Klesch Eperjesiensi Cive, antea Judic, Suam Majestatem Sacratissimam occasione felieis ex Hispania Adventus, modo sequenti salutavit. Melléklet Dobner naplójánál Nemz. Múz.*

**) *Quibus Dni Evangelicis in Negotio quidem Religionis a latere adjuncti essent: Egregii Prudentes ac Circumspecti Domini, ut-pote Johannes Georgius Pohl, et Richardus Reichenhaller interioris ordinis Senatores; porro Samuel Keller extrinsecus Plebis, Georg. With. Sailer tribunus Plebis necnon Joh. Christof. Matthius, iudem extrinsecus Plebis. Dobner Naplója.*

Mindenek előtt ragaszkodjanak a törvények és kir. diplomák tartalmához; jelesül pedig az 1681-iki 26. t. cz. azon értelméhez, mely szerint az evangélikusoknak fenhagyatott azon joguk, hogy kivánataikat a jövő országgyűléseken előterjeszthessék, nem vétetvén figyelembe a klerusnak és némely világi katolikusoknak ellenmondása, mely az 1647. 5. t. cz. által különben is örökre érvénytelennek van nyilvánítva. Követeljük az 1659-iki kir. hitlevel hatodik pontjának megtartását. Hozzák elő azokat a sérelmeket, melyek a soproni 1681-iki gyűlésen beadattak, s melyeknek egy részét itt újra előszámlálják.**)

Az országos tárgyalások iránt annál nagyobb érdeklődés mutatkozott az országban, mert majdnem két század óta ez volt az első országgyűlés, melyen az egész ország összes rendei összegyűlekeztek.

(Folyt. köv.)

HIREK.

Vallási türelmetlenség. Bozenben déli Tirol országban felháborító esete történt a vallási türelmetlenségnek. Egy evang. kereskedő temetése alkalmával ugyanis a róm. kath. lelkész éppen az evang. lelkész inája közben oda jött s egy tiltakozást olvasott fel az „eretnek“ eltemetése ellen, miután a temető „csak a kath. lelkész áldásával elhaltak részére van fenntartva.“ A sírásók hasonlóképpen jártak el, mikor a koporsót azon kijelentéssel, hogy itt a temetőben semmiféle predikációnak helye nincs, a sirba úgyszólván beledobták s a sírt hirtelenében betemették. A temetés utáni napon az elhalt özvegye a kath. egyházi irodától egy számlát kapott, a melynek egyik tétele ez volt: „A tiltakozás felolvasásáért 1 frt!“ — Szép állapotok!

Jubileum. A lipót-szt.-miklósi ev. egyház nov. hó 24-én ünnepelte Balló Lajos egyházi pénztárnok és Ruppeltdt Károly tanító 25 éves szolgálati jubileumát. Az egyház mindkét hű szolgáját szívélyesen üdvözölte s mindkettőt becses ajándékkal tisztelte meg. — Ugyanott az egyház segéd lelkészéül Koncsek Lajos lett megválasztva.

Kegyajándék. Az alsó-kubini evang. egyház, a mely legutóbb, kétszer is szenvedett tűzkár miatt, a svéd gothenborghi Gustáv-Adolf egylettől 330 frt ajándékot kapott. A ker. testvéri szeretetnek, a mely politikai határokat nem ismer, egyik szép tanubizonysága ez.

Az eperjesi theologusok belmissioi egyesületet alakítottak, melynek egyik feladata az iskolát elhagyott theologusok s illetőleg lelkészek és a még tanuló theologusok között a kapcsolatot fentartani, s így az elméletet a gyakorlattal némiképp összeegyeztetni.

*) Lásd a részletes utasítást és a melléje csatolt sérelmek terjedelmes, s itt mellőzhető jegyzékét Dobner Naplójának ironnal jelzett 403—419. lapjait. Nemz. Múz.

tetni. Az érintkezés ébren tartására szolgál az az intézkedés, hogy a belmissioi egyeslet kültagoknak értesítést küld működéséről s a felolvasásokat rövid kivonatban ismerteti. Üdvözljük a szándékot, az egyesületet, működéséhez, mely a jövő számára veti meg az alapot, sikert kívánunk. Az egyeslet tevékenységéről örömet veszünk és adunk hírt mindenkor.

A n.-szombati evang. egyház 1896. évi tervzetét megkaptuk. Hálával emlékszik meg néhai Szulovinyiné Dörfler Terézia haláláról, ki tetemes vagyonát 16,000 frtot az egyházra hagyta. A gyülekezet könyvelőt alkalmazott, jegyzőkönyveit pedig 1896-tól kezdve magyarul fogja vezetni. A nőegyeslet tevékenyen működött; karácsonykor 14 fiut és 19 leányt ruházott fel; házi szegények 255 frtot kaptak gyámolításul. A kis gyülekezet (800 lélek) tevékenyen működik a nevezetes helyen!

Halálozás. 1895. nov. 30-án halt meg Zágrábban Dr. Sulek Bohusláv, a dél-szláv akademia titkára s a horvát-szlavon evang. egyház a Magyarhontól való elszakadásának egyik előharczosa, a ki álláspontját röpiratokban is kifejtette.

Schu!- und Krichenbote. Brassó. Az erdélyrészi evang. szász egyház lelkészeinek értekezletén, mely négy napig tanácskozott délelőtt, délután a püspök elnökölte alatt, többek közt azt a fontos határozatot is kimondták, hogy a lelkészek havonként kötelesek a polgári anyakönyvekben utána nézni: nem lépett-e házasságra valaki egyházi áldás nélkül, helyesen iratták-e be a szülők és gyermekek vallását stb., a belmissioról maga a püspök terjesztett elő tételeket; melyek szerint magát a gyülekezetet is be kell vonni az evangelizáló tevékenységbe, s új életre ébreszteni, vagy szervezni a felebaráti szeretet minden intézményét.

Az ezredik év érkezését az új esztendő kezdetén, kedden éjjélkor, Czegléden is ünnepélyesen fogadták. Negyed óra hosszáig az összes harangok szóltak és az új piac téren 12 üdvölvés hangzott el. A helybeli evang. egyház a millenium alkalmából örvendetes meglepetésben részesült és lélekemelő ünnepet ült. Éjjélkor nem harangoztathatott, mint ezt az országban több egyház tette, minthogy harangjai a régi templom lebontása és az új templom felépítése közben nincsenek ez idő szerint használatban. Éjjélkor nem is gyűlt össze, mint ezt városunkban egyes népkörök cselekedték, hogy a milleniumról, nemzetünk ezer éves létéről e földön, e házban emlékezzék. S mikor miniezekre nem gondolt, mert nem gondolható, annál nagyobb meglepetésben részesült, midőn a délelőtti szokásos isteni tiszteletet lelkésze félig millenaris istentiszteletté tette és csak félig hagyta meg szokott újévi istentiszteletnek. Egy új évi ének elzengése után ugyanis a lelkész a millenaris év fölvirradása alkalmából lelkes beszéd előrebocsátásával magasztos inát mondott a nemzetért és

házáért és alkalmi szentírási szakaszt olvasott fel, melynek végeztével Alexy Lajos tanító rázendítette a nemzeti himnust: Isten áldd meg a magyart! . . . a mit a nagy számmal egybegyűlve volt hívek ülőhelyeikről felállva ünnepi meghatottsággal, nemzeti lelkesültséggel zengettek utána. Ezek után következett az újévi szokásos isteni tisztelet, melynek végeztével a hívek nemcsak föllángolással és a lelkészük és tanítójuk által szerzett meglepetés fölött nemzeti örömdélzéssel távoztak az istentiszteletről hajlékaikba, hogy még ott is sokáig emlegessék e szép napot. Isten áldd meg a magyart!

Nagyhonti egyházmegye. Mult év decz. 26-án bontotta fel az esp. közgyűlés által kiküldött bizottság Selmeczbányán, az alesperesi és másodfelügyelői állásra beérkezett szavazatokat. Beérkezett az esp. hivatalhoz összesen 31 szavazat. (Egy-egy egyház szavazata mind az egyik, mind a másik tisztre elmaradt). A kifogástalanul kiállított szavazatok számba vétetvén, esett azokból 17 csanki paptársunkra nt. Holuby Adolfrá és így általános szótöbbséggel meg lett választva az egyházmegyei alesperesi tisztre. — A másodfelügyelői állásra kapott ngs. Laszkári Pál, főbíró és több egyház felügyelője 23 szavazatot. — Üdvözljük szívünk-ből mind két megválasztott kiváló férfiút bizalmi állásában. Eddig is egyházmegyéink előjárói voltak és bizonyosak vagyunk benne, hogy ezentul, — a közbizalom zálogát igyekezvén beváltani, azok maradnak. Mind kettő, úgy vagyunk meggyőződve, megbecsülik apáik örökét és azt tőlök telhetőleg érdemeikkel még nevelni fogják. Adja Isten!

Selmeczbánya. Még a m. é. december 22-én állította fel az egyik leányiskola termében, a nőegyeslet bizottsága, a gazdag fényárban úszó karácsonyfát pártfogoltjai részére. Örömszóltár volt az, melyet a 26 árva, tanítójuk vezetése mellett, a karácsonyfát körülállva, zengett. Öröm és boldogság csillogott fénylő szemekben, melyekben aránylag csekély részök van. Egyébb koruknak megfelelő csekélyebb adományokon kívül, mindannyian teljes öltözetet kaptak. Azonkívül kapott 6 özvegy nő és 2 özvegy munkaképtelen férfiú némi ruhát; más 12 szegény asszony élelmi szerezket és némi pénzbeli adományt. — A kik tanui voltak ezen örömmek, ezek a buzgó bizottsággal egyetemben, jövőben is. — úgy vagyunk meggyőződve, s nem csak ilyen rendkívüli alkalmakkal, bizomnyal szívesen fognak közreműködni az elhagyatott szegény árvák és elaggott munkaképtelen hittestvéreink segélyezésében, támogatásában. A kibén evang. szellem él, a kinek kebelét ilyen érzület hatja át, — az nem tehet másképpen! Isten éleszd a lelket mi bennünk és szenteld meg, hogy áldva legyen az evangéliom szerinti működés az adó és elfogadó felekre mindenha!

Az ezredik év kezdete. A milleniumi év beköszöntését a kis zólyon-megyei Vámos község ha-

zafias lakossága is megünnepelte. A lakosság, melynek java része, mint ottani tudósítónk írja, jó érzelmű tótokból áll, teljes számban gyült össze a templomban, hogy meghallgassa Riez János ágostai evangélikus lelkész hazafias érzelemtől áthatott szónoklatát. Az ünnepi beszédet a község minden lakosa — valláskülönbség nélkül — meghallgatta.

Orosházán a karácsonyi ünnepek alkalmával az egyház számára 230, a szegények számára 135 frtnyi kegyes adományt hirdettek a szószékről.

A békési esperesség alakuló közgyűlése. A régi, kerületnek is beillő esperesség életre való ságával alakulnak most az új esperességek a 3 részre felosztott békési esperesség területén. Mint legelső a békési tartotta meg, f. hó 8-án alakuló közgyűlését Orosházán, a melynek legkiemelkedőbb része az esperesség ujonnan választott főtisztviselőinek. Haviár Dániel orsz. képvis. esperességi felügyelőnek és Veres József orosházi lelkész, orsz. képvis. esperesnek beiktatása volt. — Az érdekelt egyházak mind képviseltették magukat lelkészeik, felügyelőik és presbyteraik által, hogy a békési esperesség örvendetes reményekre jogosító újjászületésének tanui lehessenek. — Az ünnepély az evang. egyház tanácsstermében vette kezdetét egy előértekezlettel, a mely után 10 órakor következett az ünnepélyes isteni tisztelettel kapcsolatban a főtisztviselőknél beiktatása. — Achim Ádám, a volt esperesség két évtizeden át esperese, a gyűlés megnyitása után bemutatja a nagy számú egyház híveinek az ujonnan választott főtisztviselőket, a mire Gajdács Pál komlói lelkész, egyházi jegyző, Veres József esperest, Haviár Dániel esp. felügyelőt felesketti. Veres József esperes székfoglaló beszédében először Istenhez fohászkodik, bár adna neki erőt és bölcseséget a hivatalos kötelességek teljesítéséhez, azután megköszöni az egyházak bizalmát s röviden vázolja feladatát, igéri, hogy kötelességeit teljesíteni, jogait gyakorolni fogja. — Beszéde folyamán a protestáns egyház autonómiájának fontosságát fejtegeti, mely nemcsak az egyház fennállását biztosította, de megmentette számtalanszor a magyar nemzet szabadságát és függetlenségét is. — Az egyház autonóm szervezetében látja ő az egyház erősségét s azért, bár egyházunk több sebből vérzik, nem esik kétségbe, mert a prot. egyház elvei terjednek s behatolnak már is a társadalom minden részébe s az a sokszor szenvedés teljes, de dicső, mult biztató jövőt is helyez kilátásba. — E jövőnek örvendetes alakulását a papság, a tanfériak s az egyház tagok buzgó, áldozatkész működésétől várja! Még egyszer megköszönve az egyházak jó indulatát elfoglalja az elnöki széket. Utána szót emelt Haviár Dániel esp. felügyelő. — Megválasztásában eddigi működésének elismerését látja, a mi őt az ev. egyház érdekében való fokozottabb működésre hívja fel. — Teszi ezt annyival szívesebben, mert a vallás és az egyház az, a

mely az embert jóvá, erkölcsössé, szóval emberré tenni akarja s ez az, a mely kötelességévé teszi az embernek, hogy magát az Isten előtt megalázza, de emberi méltóságát soha meg ne tagadja. — A mi prot. egyházunk az ember magasztos jogainak védelmében mindenkor nagy szerepet játszott s mint ilyenek, elvei kell, hogy mindenütt bementelt találjanak s találjanak is. — Ezen új egyházmegyét a réginek új ágának tekinti, de a mely oly erőteljes, hogy csakhamar hatalmas törzsszé fog erősödni. — Nem akadályozhatja e fejlődést a szegénység, mert ennek legyőzéséhez csak jó akarat és szeretet szükséges. — A jó akaratot várja a világiaktól is, a kik a tanítókkal s tanárokkal kezet fogva — segítsenek a lelkészségnek az egyház felvirágzását előmozdítani. — Jó akaratának s az egyház iránti szeretetének jeléül 300 frtos alapítványt tesz a szarvasi főiskola kebelében fennálló tanítóképezde javára ösztöndíjjul oly ifju számára, a ki a békési egyházmegyéből származik. Még egyszer megköszönve az iránta tanusított jó indulatot az egyházmegyei felügyelői tisztet elfogadja. Az egyház hívek az „Erős várunk nekünk az Isten” című ének utolsó versének eléneklése után szétesztlottak s a gyűlés az egyház tanácsstermében folytatódott. — Achim Ádám volt esperes köszönetet mond az esperességnek azon jó indulatért, a mellyel őt nehéz tisztében 18 éven át részesítette; az esperesség pecsétjét az új esperesnek átadja s miután most már a közpapok sorába lépett, helyét az új elnökségnek adja át. — Haviár Dániel indítványára az esperességi közgyűlés a lelépő esperesnek igazán buzgó működéséért köszönetét jegyzőkönyvileg is kifejezi s kéri, hogy bölcs tanácsával ezután is támogassa az új egyházmegyét. Ugyancsak jegyzőkönyvileg örökíti meg a lelépő Zsilinszky Mihály egyházmegyei felügyelőnek érdemeit is s az eddigi tisztviselőknél köszönetet szavaz. Ezután megejtettek a választások. — Törvényszéki bírák lettek: Mikolay Mihály, Székács István. Dr. Kresmárik János, Dr. Bikádi Antal a világiak; Achim Ádám, Harsányi Sándor, Baross Károly, Csermák Kálmán a lelkészek sorából, Benka Gyula főiskolai igazgató és Ritter János tanító. — A törvényszék jegyzője Dr. Nagy Elemér lett. Egyházi főjegyzővé Gajdács Pál és Mikolay Mihály, jegyzővé Keviczky László és Dr. Nagy Elemér választottak. — Körlelkészek lettek Harsányi Sándor, Placskó István és Keviczky László. — Pénztáros: Csermák Kálmán; ügyész Dr. Haviár Gyula; ellenőr Povázsay Mihály; számvető: Horváth Béla. — A számvetőszék tagjaivá: Torkos Kálmán, Neumann Jenő, Brósz János, Harsányi Sándor és Freitag János választottak. — Az esp. gyámintézet elnökéül Csermák Kálmán választottak. — Ezután a gyűlés feloszlott s a vendégek kedélyes közebédnél találkoztak újra. — Az úr áldása lebegjen az új esperesség felett.

VEGYES.

A Magyar Állam az agrárszocializmus tünetét tárgyalja. Úgy véli, hogy a szociális eszme gyors terjedésének főoka az, hogy az anyagit helyezi előtérbe, oly reményeket nyújt, melyek az ember anyagi természetének kedveznek. Ily áramlattal szemben sikeresen küzdeni csakis úgy lehet, ha az ellenfél is fölkarolja első sorban az anyagi kérdést. Ha a papság föllép a munkásnép anyagi érdekei védőjének, akkor számíthat támogatására, szeretetére, akkor bizhatik abban, hogy szavai fogékony szivekre találhatnak.

Milliomosok temploma. New-Yorkban legszebb templom a dr. John Hall-féle presbiterianus-templom, az ötödik avenueben. Ebbe járnak ájtatosságukat végezni a new-yorki milliomosok. — Öt év lefolyása alatt ez a templom 860.346 dollárt adott ki belföldi és külföldi missziókra és egyéb vallási célokra. A lelkésznek 15.000 dollár évi fizetése van, de ennél sokkal többet tesznek ki az ajándékok, hagyatékok és egyéb papi mellékjövödelmek. A paplak a községnek 75.000 dollárba került.

Hosszu idő, de az emberiség, — de az egyház életében majd csak letelik, míg az az alapítvány jótékonyágát növekedése tartamához, méltó nagy hatással fogja éreztetni, melyet Hódmező-Vásárhelyen az ev. ref. egyház részére Oláh Mihály püspár tett 20.000 koronával. Ez alapítvány ugyanis nem használható, míg 4 millió koronára ki nem nötte magát. A pénzkamatozás esélyeknek lévén kitéve, csak feltételesen számíthatnók ki az időt, melynek betöltével a kitűzött cél elérve leend; annyi bizonyos, hogy a jótékonyágot csak unokák unokái fogják élvezni; de fogják. Emberiség és egyház életében száz év nem oly hosszú idő, melynek eltelését számításba venni irtóznának, s nagy cél megvalósítása nem is lehet rövid idő munkája.

Protestáns hang az egyházpolitikáról. Bánó József orsz. képviselő, a nemzeti párt ezen kiváló tagja, újév napján válaszolván Horánszky Nándor pártelnök beszédére, többek közt a következő felettel érdekes nyilatkozatot tette: „Az ugynevezett egyházpolitikai törvények a vallási fantizmust és gyűlölséget az egész országra kiterjesztették. A protestánsok a vezérlő férfiak által délibabos kilátásokkal és ígéretekkel tévutra vezetve, ezen egyházpolitikai kérdésekben nemcsak ellentállást nem mutattak, de azt örömrivalgással fogadták; vagyis más szóval magok alatt vágták a fát — feláldozták alaptörvényeiket, nem vették észre, hogy az egyházpolitikai törvények által minden felekezet nyerhet, csak a protestáns nem. Elfelejték, hogy ezen törvények lesznek a protestánsok romlása, és elfelejték, hogy ha a protestánsok Magyarországon gyengülnek, vagy megdőlnek, a magyar alkotmányosságnak századok óta legbiztosabb védhástyája dől ki. A korrupció és önbálványozás cinizmusa eddig soha se látott mérveket öltött.

Berzeviczky Albert újévkor üdvözlővén a minis-terelnököt a kormánypárt nevében, ezt is mondotta: Határozottan visszautasítunk mindent, ami akár az új törvények végrehajtásának körében, akár azon túl a kedélyek fölösleges nyugtalanítására, a vallásos érzélem sérelmére vagy bárcsak a felekezeti érzékenység fölösleges provokálására is vezethetne. (Élénk helyeslés.) Ellenkezőleg szükségesnek tartjuk, hogy az egyházak méltányos igényei, anyagi szükségleteik kielégítésére, illetve belső szervezeteikre nézve mielőbb figyelembe véssenek. (Élénk helyeslés.) De viszont ép oly határozottan szembe szállunk minden törekvással, amely a törvényekben rejlő vívmányok megsemmisítését akár nyíltan célba veszi, (Élénk helyeslés) akár az ily tendenciákat követő pártot bármilyen ürügy alatt támogatja (Élénk helyeslés) és határozottan szembe fogunk szállani az oly törekvással is, amely vallási jelszavak alatt a kevésbé értelmes népelemek fanatizálására (Élénk helyeslés) vagy a jogosulatlan nemzetiségi aspirációk előmozdítására irányul. (Élénk helyeslés.)

Áttérés. Rómában egy előkelő r. kath. hittanár LorenzinFülöp tért át; az evang. gyülekezet tanácsához intézett levélben beismerie, hogy elég soká tapogatózott sötétben, míg végre a szent lélek felnyitotta szeméit, s megengedte találnia az igaz egyházat, melynek hite egyedül az isten ígében alapszik.

Alapítvány. A bécsi tudományos akadémia 800.000 frnyi hagyatékot kapott az égi testek és a föld kutatására. A hagyományozó így nyilatkozik a végrendeletben: „ezen alapítványomnál legbensőbb óhajtásom, hogy isten dicsőségét terjeszsem csodálatos műveinek minden részeiben mentül teljesebb megismerése által.“

Áttérés. Franciaországban feltűnően szaporodik a katolikusok áttérése a protestáns egyházba. Egyik déli kath. gyülekezetben a lelkész a szószékről jelentette, hogy lelkétől kényszerítve érzi magát az evang. egyházba áttérni. Majdnem az egész gyülekezet követte. Clermont Farandban Felattre lelkész lankadatlan buzgalma 50 kath. családot tett evangelikussá; Bourg de Post-ban is minap 50 kath. család tért át.

IRODALOM.

A „Czirkevné Listy“ tót nyelvű egyházi lap 12 száma vezércikkében rá mutat az egyház szomorú állapotára, melynek okát a papság „mameluk-ságában; a világi intelligens elem — a mely az egyházi hivatalt nem tekinti komoly kötelességnek, hanem csak lépesőnek valamely világi hivatal és cím elnyerésére — közönyösségében s a vezető

körök gyengeségében találja. Nem csoda tehát, ha ilyen körülmények között a népben is lankad a hitbuzgóság. Ezen szomorú állapotok megszüntetésére kell, hogy minden hű evangélikus, nemzetiség és nyelv különbség nélkül, kezét fogjon s az eddig véka alá rejtett világosságot magasan lobogtassa.

Szloboda Pál-elhalt verbói lelkész nekrológja után ismerteti a Tronovszky-féle könyvtár műveit s tudósít a schwerini általános luth. conferentia lefolyásáról, „Disciplina” című cikkében Szász Károly ref. püspök azon kijelentésével szemben, mely szerint az egyházi fegyelmet katholicismusnak bélyegezte, az apostoli ker. egyház szokásaira hivatkozva, az egyházi fegyelmet feltétlenül szükségesnek tartja különösen most, midőn az új egyházpolitikai törvények a szektáknak tág kaput nyitnak. — Irodalmi szemle és hírek zárják be a lapot.

Egyetértés. Politikai napilap, 29-ik évfolyam. E lapok 356-ik számában a „tanügy” rovatban Schürger Ferencz tollából egy minden tekintetben érdekes és fontos közlemény jelent meg: „Iskolalátogatás és a vidéki tanár” cím alatt. Tudva lévő dolog, hogy a középiskolai törvény megalkotása óta nemcsak a középiskolák rendszerezési szabályzatával, hanem az ugynevezett iskolalátogatók intézményével is a középiskolai oktatás emelését, ellenőrzését és fejlesztését célozták. — A közoktatásügyi kormány évenként a fővárosi kiválóbb tanférfiak, egyetemi tanárok és jelesebb paedagogusok közül többeket kiküldött a vidéki középiskolák meglátogatására. Ezen látogatások célja így van körvonalazva: „az iskolalátogatók az ország különböző vidékeinek iskoláit meglátogatva, tanmenetét figyelemmel kísérve, a tanárok előadási módszerét megfigyelve, általában pedig az iskolák állapotáról tapasztalatokat gyűjtve, azokról a miniszteriumnak jelentést tegyenek.” — A cikk írója vallja és elismeri, hogy az iskolalátogatási rendszer fontos tényező. — A cél meghatározásából az tűnik ki, hogy a látogatóknak ketts feladata van: tanítani, tanácsokat adni, és ellenőrizni a tanárok működését; egy harmadik, igen fontos célja a tanulás, a látogatóknak saját okulása is. Feltétlenül igaz ezen állítás, mert nem lehet olyan tökéletes tanár, a ki egyben másbanegyik másik kollégájától valami hasznosat és eredménnyel alkalmazható fogást vagy eljárást nem láthatna. — A látogatásoknak tehát hármas célja van; tanulás, tanítás és ellenőrzés. Cikkíró közleményének fontos voltát azon vizsás helyzetre való utalás magyarázza meg és teszi actualissá, a mi eddig az iskolalátogatók kinevezésénél divott. A közoktatásügyi kormány eddig az iskolalátogatókat mindig a fővárosi tanférfiak sorából vagy a közoktatásügyi tanács tagjai közül nevezte ki: a vidéki igazgatók és jelesebb tanárok soha ilyen kitüntetésben nem részesültek, a mi elég rosszul volt. A cikkíró azon óhajta, hogy jövőre

ne csak a fővárosi tanférfiak sorából, hanem a vidéki igazgatók és tanárok közül is küldessenek ki iskolalátogatók; a vidéki tanférfiak kiküldetésével a tanári állás tekintélyének emelkedése is várható. Az igazán tanulságos cikkeknek minden sora komoly megfontolást érdemel. Vajha nem hangzana eredmény nélkül el a tanári körökhöz és tanártestületekhez intézett azon felhívás, hogy e tárgyban a miniszteriumnál minél számosabb tanártestület kérelmezzon. (n)

A polgári házasság kötése, anyakönyvezésére s a gyermekek vallására vonatkozó törvényes szabályok. Ismerteti Knorr Alajos. Kiadja ifj. Nagel Ottó. Ára 30 kr.

Hornyánszky Viktor könyvkiadónál megjelentek és kaphatók: „Imádságok és buzgólkodások.” Evang. prot. keresztyének számára készítette: Székács József. 4-dik kiadás. Ára? „A mi atyánk.” Képekkel 80 kr. Kenessey Béla; „A biblia női alakjai.” 44 képpel. „Jones Mari, a kis walesi lány.” Igaz történet, vagy hogyan alakult meg a nagy angol bibliaterjesztő társaság. Angolból fordította: Balogh Elemér, 32 képpel. Jámbor Lajos: „Ó szövetségi történetek” (versben.) 41 képpel, kötve 60 kr. Jámbor Lajos: „Jézus élete.” Képekben, (versben) 44 képpel, ára kötve 60 kr. „Protestans árvaházi képes naptár.” 30 kr. „Koszorú.” A magyar prot. irodalmi társaság népies kiadványai: 1) Az ócska biblia. 4 kr. 2) A gályarabok története. Irta: Marton Sándor, 4 kr. 3) A Barkóék árvája. Irta: Csengey Gusztáv, ára 4 kr. 4) A vizözön. Irta: Ritai Béla, 4 kr. 5) Bethlen Gábor fejedelem. Irta: Vajda Ferencz, 7 kr. 6) A talált gyermek. Irta: Székely Lilla, 4 kr. 7) Vége jó, minden jó. Irta: S. Szabó József. Az igaz és a hamis gyöngy. Irta: Sz. Kiss Károly, 6 kr. 8) Huszár Pál. Irta: Thúri Etele, 4 kr. 9) Dévai Biró Mátyás. Irta: Budai János, 4 kr. 10) Testamentum. Irta: Kecskeméthy István, 4 kr. 11) A bibliás asszony. Irta: Kalocsa Róza, 4 kr. 12) A vadosfalvi pap. Irta: Csengei Gusztáv, 4 kr. 13) Nádasdy Tamás grófék háztája. Irta: Payr Sándor, 4 kr. 14—15) A vasárnap megünnepléséről. Irta: Csiky Lajos, 8 kr. 16) Két püspök anyja. Irta: Vajda Ferencz. Névtelen hősök. Irta: Csekve Ferencz, 4 kr. 17) Ilonka. Irta: Bányai Géza, 4 kr. 18) Egy öngyilkosjelölt. Irta: Jámborné, Székely Lilla, 4 kr. 19) Egy eltépett biblialevél. Irta: Túri Farkas Imre. Földi menyország. Irta: V. Krüzselyi Bálint, 4 kr. 20) Livingstone Dávid utazásai és felfedezései. Irta: Szabó Aladár. „Székács József Imádságok és buzgólkodások.” Evang. prot. keresztyének számára. Fűzve 1.80. Vásznonkötésben aranyvágással 2.50. Chagrinbörkötésben 4. Finom borjubörkötésben 5. Selyembársony kötésben, valódi gyöngyházdíszítéssel 7. Műelefántcsont kötésbe, valódi gyöngyházdíszítéssel 7.

Megjelent a Franklintársulatnál: Emil vagy a nevelésről, írta Roussau J. J. fordította Füredi Ignác; második javított kiadás, ára 3 frt.

T E M E T Ő .

Sass István.

Folyó év nov. 20-án kísérte az orosházi ág. hitv. ev. egyház utolsó nyughelyére egyik szeretett tanítóját Sass Istvánt, életének 56-ik, tanítói pályájának 37-ik évében. A boldogult Vas megyében, Csöngén, a szép Kememesalján született, hol atyja Sass János mai napig is él s csak pár év előtt lépett nyugalomba, több mint hatvan évi szolgálat után. Habár túl volt is az élet délpontján, mégis tekintve munkabíró erejét, üdvös munkásságát, méltán elmondhatjuk, hogy nagyon korán költözött el, korán családjára nézve, mert bár nagyobb részben szárnyukra bocsáthatá is gyermekeit, egy azok közül még, ki a soproni képezdének III-ad éves növendéke, nagyon rá szorult a jó apa szerető gondozása és támogatására, korán az egyházra, mely még sok szép reményeket fűzött a minden tekintetben kiváló tanító életéhez; korán barátaira, tisztelőire nézve, kik benne egy ritka jó kedélyű, vidám de mindig szelid önérzetes, de soha másokat nem kicsinylő barátot vesztek. — Sass István egyike volt azoknak a férfiaknak, kiknek nem a hivatal ad jelentőséget, hanem ők a hivatalnak. — Tanítói pályáját a kecskeméti egyházban kezdte meg alig 18 éves korában. Ez egyház akkoriban határozta el mostani díszes goth stílusú templomának felépítését, melyre a hitfeleknél országsszerzte adakozást gyűjtött. A fiatal tanító szinte vállalkozott a gyűjtésre, még pedig a lehető legmesszebb vidéken, Erdélyben. Mint ilyen gyalog járta be az egész kies Erdélyt, s azonkívül, hogy az általa gyűjtött adományokkal a templom ügyét jelentékenyen előmozdította: néprajzi ismereteit is gazdag tapasztalatokkal gyarapította. Ez ifjúkori utazása szellemi tőkét képezett egész életére s csendes baráti körben nem egyszer vidított fel bennünket annak egyes kiválóbb jeleneteinek elbeszélésével. Később H.-M. Vásárhely hívta meg jobb fizetésre. Itten általános népszerűségnek örvendett, s midőn tíz évi ottani működése után 1877-ben Orosháza megválasztotta, sok jó barátot hagyott maga után vissza. 1877-től 1895-ig, tehát 18 éven át nevezhettük őt magunkénak. Itteni működése kezdetén mindjárt a békésmegyei tanítóegyesületnek titkárává választott, mely téren 8 évig tollával szolgálta a népnevelés ügyeit, közelismeréssel találkozáván itt is szakavatott munkássága úgy, hogy 1886-ban al-

elnökké választotta az egylet. Tanítói elfoglaltsága mellett több éven át szerkesztette még az „Orosházi Újság“ heti lapot is.

A testalkatásra nézve 80—90 évre aspirálható erős egészséges férfiú, most két éve influenzába esett s ebből felüdülése után egy daganat maradt vissza nyakán. Sokáig orvosolta házi szerekkel, fel sem véve a muló természetűnek tartott bajt, — míg végre orvosi segélyhez folyamodott. — Az orvosok azonnal felismerték a végzetes bajt rákos daganatnak, de hát ki lett volna az a kegyetlen, a ki azt akár magának a szegény betegnek, akár szeretteinek azonnal megmondta volna? A veszedelmes titok még is kiszivárgott, s mi távolabbi ismerősei, barátai mindnyájan tudtuk, hogy nincs balszam Gileádban. Ő maga szegény mindig a legbiztatóbb reménységet táplálta, kivált midőn egy ízben daganata oszlani s fájdalmai szűnni kezdtek, de a javulás csak rövid ideig tartott s a baj mindig tovább és tovább harapódzott.

Végre két évi súlyos szenvedés után eljött a megváltó halál, és mi, kik szerettük és tiszteltük őt addig míg közöttünk volt, megkönnyebbült szívvel tettük le siri ágyába a korán kidölt hű munkást, jó barátot, áldva azt a mennyei atyát, ki végső lehelletéig megerősítette őt a reménységgel.

* * *

Felső-Bakán (nagyhonti egyházm.) elhalt 1895. decz. 26-án nt. Holéczy Miksa lelkész társunk, hosszú szenvedés után, 66-ik életévében. Papi családból származott, mely egy évszázadon keresztül ugyanazon egyházat szolgálta, eredménnyel, áldással. S az átöröklött ev. szellem érvényesült fiai nevelésénél is. Mind kettő, névszerint János és Zsigmond, mint egyházmegyei papok szorgalommal s odaadással építik Istennek országát. A nevezettek kívül gyászolják az elköltözött hittestvért özvegye szül. Ruhmann Emilia, Mariska és Emilia férjezett Csillagh Lajosné, menyei: Kemény Ida és Forgács Vilma, számos rokonok és barátok.

Decz. 29-én d. e. 10 órakor, nt. Bujna Márton, bakabányai, továbbá nt. Kranál Sámuel lissoi és nt. Händel Vilmos, selmeczbányai lelkészesperes, vigasztaló és búcsuzató szavai mellett, helyezték nyugalomra, apái poraihoz, a gyülekezet és a vidékbeli hívek őszinte részvéte mellett.

Sokan osztoztak a gyászolók fájdalmában. Enyhítse ez fájdalmukat; te pedig élet Istene hegyezd az útést, szívsebeket, atyai kegyelmeddel és ne hadd el az özvegyet és az árvát. — Az elköltözött hittestvért pedig, melyet az ó év sirja magába zárt, nyugtasd az anyaföld ölen és üdvözült lelkének nyujtsd az igazság koronáját: bizott benned.

H.

ÜZENETEK.

H. Zs. Cs-e. Nagyon jó nyomon jár; kérem az egészséget, hogy a közlést megkezdhessem; örömmel üdvözlöm azok között, kik a mostani veszélyes lethargiának végét akarják vetni; ezek közt van az Ön helye! — **N. E. K-k.** A levelet megkaptam; a dolognak készséggel utána járok, mihelyt fölmegek Budapestre. — **K. J. F-h.** Küldöm a két példányt. — **B. B. O-n.** Szives tudósítását köszönöm; ilyen a jó tudósítás: gyors, rövid, kimerítő. — **M. É. E-s.** Máskor is kérek az egyletről tudósítást. — **N. S. N-k.** A jó kívánatot köszönöm, szives támogatásodat kérem. — **F. G. N-t.** Az előbit megkaptam. Az Alkotmányt megrendeltem. A protestans-házról nagyon szeretném a cikket olvasni, sziveskedjék újra megírni. — **H. V. S-cz.** Köszönöm, belezökkenünk, mindenre van munkatársam, csak össze kell szoknunk! — **B. K. Z-ny.** Hálás szívvel köszönöm, igyekszem a megtisztelő jó véleményét megérdemelni; minden cikket, tudósítást örömmel fogadok és közlök; ha kedden megkapom: megjelenhet. — **L. S. K-d.** A harmadik számban. A világ nem kürtöli érdemeinket, legalább magunk között őrizzük meg az elhunyt társak emlékét. — **V. L. P-r.** Elődömtől semmi számadást és semmi kötelezettséget át nem vettem. — **B. J. R-ó.** Köszönöm, örömmel fogadom, sőt kérem. — **G. I. K-n.** Rendben van.

Fontos irodalmi ujdonság!

Sajtó alatt van s rövid időn belül megjelenik:

Tompa Mihály „Reliquiái“

hátrahagyott összes egyházi dolgozatai két kötetben.

Előfizetési ára 3 frt, mely alulírott-hoz utalványon beküldendő.

FERENCZI B.
egyházirodalmi könyvkiadóhivatala

☞ Miskolczon. ☜

2—2

1896.

XXX. évfolyam.

E G Y E T É R T É S

POLITIKAI NAPILAP.

1896.

XXX. évfolyam.

Csávolszky Lajos

tulajdonos és felelős szerkesztő.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat olcsó eszközeivel, hogy magának egyszerre tömegesen, csakhamar újra elmaradót, új előfizetőket szerezzen, hanem mindonkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét, mint hazánk legelső napilapja, állandóan fentartani, hogy ez úton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradandóan meg is szaporítsa.

Hogy ezt a czélt elérjék, erre nézve legnagyobb támaszuk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendszer 8 oldalas lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak újnepaapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12—20, illetőleg a kisebb alakban számítva 30—60 oldalnyi terjedelmű.

Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés minderről oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általánosan ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai, nemcsak a legkövetlenebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságaál és részrehajlatlanságnál fogva is, mely e tudósításokat minden pártszínezetű olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitünő regényt közöl egyszerre, részint eredetit, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400—500 nyomtatott ivre, vagyis 40—50 rendszeres kötetre rúgnak. Ily 40—50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértésnek mindonkor közéletünk kitünőségei és elsőrangú publicisták által írott vezércikkeit és egyéb politikai közleményeit, bő hírvonatokat, eredeti táviratait az ország és a világ minden részében levő sajtó levelezőitől, továbbá a vasárnapokint megjelenő s egy-egy szaklapot pótló „Irodalom,” „Tanügy” és „Mezőgazdaság” című országos hírű rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipari és mezőgazdasági rovatait és megbízható földes-tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes.

Lelkészek és tanítóknak az Egyetértést kedvezményes áron küldjük.

Egész évre 20 frt helyett 14 frtéért, fél évre 10 frt helyett 7 frtéért, negyed évre 5 frt helyett 3 frt 50 kréért, 1 óra 1 frt 80 kr. helyett 1 frt 20 kréért.

Előfizetések legczélszerűbben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapestre intézendők.

Tisztelettel

az „Egyetértés” kiadóhivatala
Budapest, Papnövelde-utca 8. sz.

Hivek közötti terjesztésre!

Az itt felsorolt imádságos könyveket van szerencsém a Nt. lelkész urak becses figyelmébe ajánlani.

Gyurátz Ferencz. A hit oltára. Imakönyv evang. keresztyének számára. Ára fekete angol vászonkötésben 1 frt, 1 frt 20 kr., 1 frt 80 kr., diszes bőrkötésben 2 frt 50 kr. és 3 frt.

Sántha Károly. Buzgóság könyve. Ára esinos bőrkötésben 3 frt. Francia chagrin kötésben kaposcsal ellátva 4 frittól feljebb. — Továbbá **fiatal leányok számára:**

B. Barkóczy D. Antónia. Az én imáim. Imák és elmélkedések. Protestáns gyermekek, serdülő lányok és ifju hölgyek számára: esinos vászonkötésben 1 frt 50 kr., diszesebb kiállítású csattal és tokban 2 frt 20 kr., francia chagrin bőrbe kötve csattal és tokban 2 frt 80 kr. Tetszetős, finom borjubőrbe kötve csattal és tokban 3 frt 50 kr. Igen izléses bélelt puha borjubőrbe kötve, csattal, tokban 5 frt. Bársony vagy peluche kötés 8 forint.

 Hogy ezen könyveknek a prot. hivek közötti terjesztését elősegítsem, hajlandó vagyok azokat a Nt. uraknak **utólagos fizetésre** is megküldeni.

Tíz egyszerre megrendelt példányra egyet ingyen adok.

Tisztelettel

K ó k a i L a j o s

könyvkereskedése

B u d a p e s t e n .

3—2

A legjobb magvak kaphatók

MAUTHNER ÖDÖN

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, Ferdinand bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. fensége udv. szállítója

magkereskedésében,

B U D A P E S T E N .

Fő-üzlet:

Fiók-üzlet:

ANDRÁSSY-UT 23-IK SZÁM. || KORONAHERCZEG-UTCZA 18.

3—2 **Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.**